

Selkokieline turvallisuuviestintä sisääsiainhallinnossa

Suosituksia viestinnän kehittämiseksi

Sisäinen turvallisuus

SISÄASIAINMINISTERIÖN JULKAISUJA 23/2013

SISÄASIAINMINISTERIÖ
Sisäinen turvallisuus

**Selkokieline
turvallisuusviestintä
sisäasiainhallinnossa**
Suosituksia viestinnän kehittämiseksi

Helsinki 2013

Sisäasiainministeriö
Monistamo
Helsinki 2013

ISSN 1236-2840
ISBN 978-952-491-865-7 (nid.)
ISBN 978-952-491-866-4 (PDF)

Tekijät (toimielimestä, toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Selkokielinen turvallisuusviestintä -hankkeen työryhmä, puheenjohtaja, tiedottaja Kaisa Huikuri sihteeri, tiedottaja Mikaela Carlsson		Julkaisun laji Raportti ja suositus	
		Toimeksiantaja Sisäisen turvallisuuden ohjelma	
		Toimielimen asettamispäivä 25.4.2013, SM016:00/2013	
Julkaisun nimi Selkokielinen turvallisuusviestintä sisäasiainhallinnossa			
Julkaisun osat Raportti ja suositus			
Tiivistelmä			
<p>Sisäministeriö asetti selkokielinen turvallisuusviestintä -hankkeen 25.4.2013. Hanke on osa sisäisen turvallisuuden ohjelmaa, jonka tavoitteena on parantaa arjen turvallisuutta Suomessa ja ennaltaehkäistä turvallisuusongelmia.</p> <p>Selkokieleen keskittyvän hankkeen tavoitteeksi asetettiin maahanmuuttajataustaisen väestön turvallisuuden parantaminen. Heikosti suomen tai ruotsin kieltä osaavia henkilöitä tulee paremmin huomioida turvallisuuteen liittyvässä viranomaisviestinnässä. Hankkeen tehtävänä oli laatia sisäministeriön hallinnonalan virastoille suositus siitä, mitä turvallisuusviestintään liittyviä materiaaleja tulisi olla selkokielisinä saatavilla.</p> <p>Hankkeen tehtävänä oli:</p> <ul style="list-style-type: none"> • määritellä, mitä selkokielisyydellä tarkoitetaan • selvittää, mitä materiaaleja selkokielellä on jo saatavilla • määritellä, mitä turvallisuusviestinnän materiaaleja tulisi selkokielellä olla saatavilla • kirjoittaa suositus sisäministeriön hallinnonalan virastoille selkokielisten turvallisuusviestintämateriaalien tuottamisesta <p>Hankkeen toteuttamiseksi perustettiin työryhmä, jonka toimikausi oli 25.4.-30.9.2013.</p> <p>Työryhmän tekemässä nykytilan kartoituksessa ilmeni, että selkokielistä turvallisuusviestinnän materiaalia on tuotettu sisäasiainhallinnossa hyvin vähän. Suunnitelmia sen tuottamiseksi ei myöskään juuri ollut, mutta viranomaistahot kokivat aiheen ja siihen panostamisen tärkeäksi. Selkokeskuksesta saaduista tiedoista ilmeni, että maahanmuuttajien lisäksi selkokieltä tarvitsevat muutkin käyttäjäryhmät, esimerkiksi ikääntyvät kansalaiset.</p> <p>Hankkeen työryhmä laati taustatietojen ja saamiensa lausuntojen sekä nykytilan kartoituksen pohjalta suunnitelman, joka sisältää suositukset selkokielisen turvallisuusviestintämateriaalin tuottamiseksi.</p>			
Avainsanat (asiasanat) viestintä, sisäasiainhallinto, kehittäminen, sisäinen turvallisuus, pelastustoiminta, väestöryhmät, yhteistyö			
Muut tiedot Sähköisen julkaisun ISBN 978-952-491-866-4 (PDF), osoite www.intermin.fi/julkaisut			
Sarjan nimi ja numero Sisäasiainministeriön julkaisut 23		ISSN 1236-2840	ISBN 978-952-491-865-7
Kokonaissivumäärä 25	Kieli suomi	Hinta 20,00 € + alv	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Sisäasiainministeriö		Kustantaja/julkaisija Sisäasiainministeriö	

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgruppen för projektet för lättbegriplig säkerhetskommunikation, ordförande, informatör Kaisa Huikuri sekreterare, informatör Mikaela Carlsson		Typ av publikation Rapport och rekommendation	
		Uppdragsgivare Programmet för den inre säkerheten	
		Datum för tillsättandet av organet 25.4.2013, SM016:00/2013	
Publikation (även den finska titeln) Lättbegriplig säkerhetskommunikation inom inrikesförvaltningen (Selkokielineen turvallisuusviestintä sisäasiainhallinnossa)			
Publikationens delar Rapport och rekommendation			
Referat Inrikesministeriet tillsatte den 25 april 2013 ett projekt för lättbegriplig säkerhetskommunikation. Projektet är en del av programmet för den inre säkerheten vars syfte är att förbättra säkerheten i vardagen i Finland samt att förebygga säkerhetsproblem. Som mål för projektet, som koncentrerar sig på klartext, ställdes en förbättring av säkerheten för personer med invandrarbakgrund. Vid den myndighetskommunikation som gäller säkerheten ska de personer som inte behärskar finska eller svenska så bra uppmärksammas bättre. Projektets uppgift var att till ämbetsverken inom inrikesministeriets förvaltningsområde utarbeta en rekommendation om vilket lättbegripligt material i fråga om säkerhetskommunikation som ska vara tillgängligt. Projektet hade till uppgift att: <ul style="list-style-type: none"> • definiera vad som avses med klartext • utreda vilket lättbegripligt material som redan finns tillgängligt • fastställa vilket lättbegripligt säkerhetskommunikationsmaterial som ska vara tillgängligt • skriva till ämbetsverken inom inrikesministeriets förvaltningsområde en rekommendation om produktion av lättbegripligt säkerhetskommunikationsmaterial En arbetsgrupp tillsattes för att genomföra projektet. Arbetsgruppens mandat var den 25 april till den 30 september 2013. I samband med den kartläggning av nuläget som arbetsgruppen gjorde kom det fram att det har producerats mycket litet lättbegripligt säkerhetskommunikationsmaterial inom inrikesförvaltningen. Det fanns inte heller många planer på att producera sådant material, men de olika myndigheterna ansåg att frågan är viktig och att man bör satsa på den. Enligt de uppgifter som Selkokeskus lämnade har också andra användargrupper än invandrare, t.ex. åldrande medborgare, ett behov av klartext. Utgående från bakgrundsinformationen, utlåtandena och kartläggningen av nuläget gjorde projektets arbetsgrupp upp en plan som innehåller rekommendationer för att producera lättbegripligt säkerhetskommunikationsmaterial.			
Nyckelord kommunikation, inrikesförvaltning, utveckling, inre säkerhet, räddningsverksamhet, befolkningsgrupper, samarbete			
Övriga uppgifter Elektronisk version, ISBN 978-952-491-866-4 (PDF), www.intermin.fi/publikationer			
Seriens namn och nummer Inrikesministeriets publikation 23		ISSN 1236-2840	ISBN 978-952-491-865-7
Sidoantal 25	Språk finska	Pris 20,00€ + moms	Sekretessgrad offentlig
Distribution Inrikesministeriet		Förläggare/utgivare Inrikesministeriet	

Sisäasiainministeriölle

Valtioneuvosto teki kesäkuussa 2012 periaatepäätöksen kolmannesta sisäisen turvallisuuden ohjelmasta. Ohjelman painopiste on hallitusohjelman linjausten mukaisesti arjen turvallisuudessa.

Selkokielen turvallisuusviestintä -hanke on yksi sisäisen turvallisuuden ohjelman yli kuudestakymmenestä toimenpiteestä. Toimenpiteiden tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä, lisätä turvallisuutta ja parantaa viranomaisten välistä yhteistyötä.

Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi, että Suomi on Euroopan turvallisimman maa, jossa ihmiset ja eri väestöryhmät kokevat yhteiskunnan yhdenvertaisena ja oikeudenmukaisena. Selkokieli-hanke liittyy näihin tavoitteisiin sekä siihen, että vieraskielisten asukkaiden määrä kasvaa Suomessa ja että turvallisuusviranomaisten palveluita tulee kehittää väestön tarpeita vastaavaksi.

Äidinkieleltään vieraskielisten lisäksi selkokielestä hyötyvät myös ihmiset, joilla on kielellisiä vaikeuksia (neurologisia ongelmia, sairauksia), vammaiset henkilöt, lapset ja nuoret sekä ikäihmiset.

Keskeisenä asiantuntijana hankkeessa on toiminut Selkokeskuksen johtaja Leelaura Leskelä. Selkokeskus edistää Suomessa selkokielistä tiedonvälitystä ja kulttuuria. Keskus on osa Kehitysvammaliiton toimintaa ja palvelee kaikkia selkokielestä kiinnostuneita tahoja.

Hankkeen työryhmän puheenjohtajana on toiminut tiedottaja Kaisa Huikuri ja sihteerinä tiedottaja Mikaela Carlsson sisäministeriön viestintäyksiköstä. Työryhmän jäseninä ovat toimineet erikoissuunnittelija Kia Vertio sisäministeriön sisäisen turvallisuuden sihteeristöstä, tiedottaja Jukka Matilainen Poliisihallituksesta, riskienhallintapäällikkö Jari Lepistö Jokilaaksojen pelastuslaitokselta, tiedotussihteerinä Marja Naapuri Rajavartiolaitokselta, tiedottaja Katri Kalliomäki Häätäkeskuslaitoksesta, viestintäpäällikkö Hanna Kautto Maahanmuuttovirastosta, viestintäpäällikkö Helena Grönstrand Suomen Pelastusalan Keskusjärjestöstä ja tiedottaja Anna Vuorinen Suomen Punaisesta Rististä.

Saatuana työnsä valmiiksi työryhmä jättää kunnioittavasti ehdotuksensa sisäasiainministeriölle

Kaisa Huikuri

Mikaela Carlsson Kia Vertio Jukka Matilainen

Jari Lepistö Marja Naapuri Katri Kalliomäki

Hanna Kautto Helena Grönstrand Anna Vuorinen

Sisällys

1 Hankkeen keskeiset käsitteet	2
1.1 Selkokieli	2
1.2 Turvallisuusviestintä	3
2 Selkokielen materiaalin käyttäjryhmät	4
3 Nykytilanne: Kartoitus selkokielisistä turvallisuusaiheisista materiaaleista	5
3.1 Sisäasiainhallinnossa tuotetut materiaalit	6
4 Suositukset.....	9
4.1 Suunnitelma selkokielen materiaalin tuottamisesta.....	9
4.2 Kymmenen vinkkiä selkokielen viestinnän kehittämiseksi.....	12

Liitteet

Liite 1: Tiivistelmä lausunnoista	13
Liite 2: Selkokielisiä turvallisuusviestinnän sivustoja verkossa.....	16

1 Hankkeen keskeiset käsitteet

Joskus viestintä voi aiheuttaa odottamattomia reaktioita, vaikka tarkoituksena olisikin viestiä yksinkertaisesti. Häätäkeskuslaitokseen otettiin esimerkiksi keväällä 2013 yhteyttä siitä syystä, että televisiossa oli näkynyt "Kokeiluvaaratiedote"-ilmoitus. Erikoinen termi oli synnyttänyt pelkoa kehitysvammaisten hoitolaitoksessa. Jälkeenpäin viranomaiset totesivat, että uudenlaisen kokeiluvaaratiedote-käsitteen sijasta olisi voitu toistaa esimerkiksi yksinkertaista lausetta "Tämä on testi".

Eräällä paikkakunnalla veden pilaantumisesta kertova tiedote oli koettu sekavaksi, sillä yksinkertaisen "Älä käytä vettä" -ohjeen sijasta tiedotteessa oli eritelty erilaisia veden puhtauksia, jolloin keskeinen ohje oli hukkunut yleiseen taustatietoon.

Selkokieli ja turvallisuus vaikuttavat ensi silmäyksellä tutuilta arjen käsitteiltä. Näennäinen helppous voi kuitenkin hämätä, sillä kuten yllä mainituissa tilanteissa oli tapahtunut, selkeiksi tarkoitetut viestit eivät aina välitykään vastaanottajille odotetulla tavalla, eivätkä täytä selkokielisyyden kriteerejä.

Selkokieli edellyttää lyhyitä lauseita ja yksinkertaisia sanoja, mutta hyvän selkotekstin tuottaminen vaatii myös harjoittelua, perehtymistä selkokielen periaatteisiin sekä käyttäjäryhmien kykyyn hahmottaa asioita.

Hankkeen toinen keskeinen käsite on turvallisuusviestintä. Turvallisuusviestinnän tavoitteena on, että ihmiset ja yhteisöt osaavat elin- ja toimintaympäristöissään ehkäistä onnettomuuksia ja toimia häiriötilanteissa oikeilla tavoilla. Turvallisuus liittyy moniin elämän alueisiin, mutta tässä hankkeessa aihe on rajattu sisäasiainhallinnon toimijoiden vastuualueisiin, kuten rikosten ehkäisyyn, paloturvallisuuteen ja turvalliseen vesillä liikkumiseen.

1.1 Selkokieli

Selkokielen periaatteita on kehitetty 1980-luvulta lähtien. Selkokieli on sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan helpommin luettavaa kuin yleiskieli. Selkokieli on tarkoitettu henkilöille, joilla on vaikeuksia lukea tai ymmärtää yleiskieltä. Selkokielestä voivat toki hyötyä myös muut lukijat.¹

Selkokielen määritelmä on muuttunut vuosien varrella jonkin verran. Uusin määritelmä lähtee liikkeelle yleiskielen määritelmästä, jonka mukaan yleiskieli on muotoasultaan kirjakielen normien mukaista, käyttää yleisesti tunnettua sanastoa (tai ainakin selittää käyttämänsä erikoistermit) ja on virkerakenteeltaan yksinkertaista.

¹ Selkokielen käsitteen kuvauksessa lähteenä: Virtanen, Hannu: Selkokielen käsikirja (Opikie 2009)

Vaikka selkokieli pohjautuu yleiskieleen, selkokielen teksti on erilaista luettavaa kuin yleiskieli. Selkojulkaisut ovat usein varsin lyhyitä. Lisäksi selkotekstien kieli on rakenteeltaan yksinkertaista ja käsitteistö arkipäiväistä. Aihe rajataan vain olennaisiin asioihin, kirjoittaja välttää pitkiä sanoja ja myös selittää käyttämänsä vaikeat ilmaisut. Selkokieli on erityisesti erityisryhmille suunnattu kielimuoto.

Kun yleiskieltä muutetaan selkokielisiksi, puhutaan mukauttamisesta. Vaikka kielen rakenteita ja sanastoa yksinkertaistetaan, selkokieli on kuitenkin ilmaisuvoimainen ja värikäs kielen muoto.

Esimerkki yleiskielen ja selkokielen eroista:

Yleiskielinen teksti

"Jos henkilö kokee tullessa uhatuksi tai häirityksi, uhkaajalle voidaan hakea lähestymiskieltoa."

Selkokielen teksti

"Jos joku häiritsee elämäsi toistuvasti tai uhkailee sinua, voit hakea hänelle lähestymiskieltoa."

Siteeraukset oppaasta: Jos joudut rikoksen uhriksi

1.2 Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestinnällä pyritään lisäämään ihmisten tietämystä turvallisuudesta ja onnettomuuksien ehkäisystä. Turvallisuusviestintää edistetään erilaisilla käytännön toimilla, joita ovat turvallisuuskoulutus, -valistus ja -neuvonta.

Pelastustoimen turvallisuuskoulutus on suunnitelmallista ja tavoitteellista. Turvallisuuskoulutusta ovat muun muassa kouluille annettavat pelastuslaitoksen luennot, turvallisuuskävelyt, alkusammutuskoulutukset sekä poistumisharjoitukset.

Viranomaiset kohdentavat valistusta ja neuvontaa riskien arvioinnin perusteella. Pelastuslaitokset antavat neuvontaa muun muassa palotarkastusten ja pelastussuunnitelman laadinnan yhteydessä. Perinteisen valistuksen ja neuvonnan ohella järjestetään myös turvallisuuskampanjoita, kuten 112-päivä, Piippaako sinulla?, Kotitapaturmien ehkäisykampanja, Päivä paloasemalla ja Viisaasti vesillä -kampanjat. Lisäksi turvallisuusviestintään liittyy mediayhteistyötä.

Verkossa valistusta ja neuvontaa tarjotaan esimerkiksi pelastuslaitosten, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön sekä pelastustoimen internetsivuilla ja sosiaalisen median yhteisöissä. Lisäksi asiakaspalvelua tarjotaan niin verkossa, sähköpostitse, puhelimitse kuin kasvokkain asiakaspalvelupisteissäkin.

Jatkossa sisäasiainhallinto voisi tuottaa selkokielistä turvallisuusviestintää esimerkiksi rikosten ennaltaehkäisemisestä, perheväkivallasta, päihdeongelmista, vesillä pelastautumisesta, ihmiskaupasta, paloturvallisuudesta, hätänumeron käytöstä ja hätätilanteissa toimimisesta tai liikenneturvallisuudesta.

2 Selkokielen materiaalin käyttäjäryhmät

Selkokielen materiaalin käyttäjiä on Suomessa yli 300 000 henkilöä. Käyttäjämääristä ei ole laajoja tutkimuksia, mutta arvio (Hannu Virtanen, 2001) pohjautuu eri tahoilta kerättyihin tilasto- ja tutkimustietoihin. Kohderyhmän osuus Suomen väestöstä on noin 4-7 %. Selkokeskus julkaisee uuden selkokielen tarvearvion tammikuussa 2014. Monet selkokielen käyttäjäryhmät ovat kasvaneet (esim. maahanmuuttajien määrä, ikääntyvät) ja todennäköisesti materiaalin käyttäjiä on Suomessa paljon enemmän kuin vuonna 2001, jolloin kohderyhmän laajuutta määriteltiin edellisen kerran.

Selkokielestä hyötyvät ihmiset, joiden kielitaidon puutteet vaikeuttavat yhteiskunnan toimintaan osallistumista sekä selviytymistä arjen tilanteista, esimerkiksi opinnoissa ja työelämässä. Selkokielen tarve vaihtelee eri ikäkausina, mutta suurimman käyttäjäryhmän muodostavat iäkkäät kansalaiset (yli 65-vuotiaat 10–20 %, työikäiset 4–6 %, lapset ja nuoret 4–8 %).

Selkokielen tarpeen syyt ovat hyvin vaihtelevia. Tärkeimpiä syitä ovat lapsuus- ja sikiöajan kehityshäiriöt (perimän vaikutus), sairauden tai ikääntymisen aiheuttamat syyt ja erilaiset ympäristötekijät, kuten esimerkiksi kielivähemmistöön kuuluminen. Usein selkokielen tarvetta lisää näiden syiden yhteisvaikutus, kuten on esimerkiksi ikääntyvien maahanmuuttajien kohdalla.

Selkokielen käyttäjät voidaan jakaa kolmeen ryhmään²:

1. Henkilöt, joiden kielelliset vaikeudet johtuvat synnynnäisestä ja pysyvästä

² Leealaura Leskelä ja Camilla Lindholm: Näkökulmia kielellisesti epäsymmetriseen vuorovaikutukseen. Teoksessa L. Leskelä & C.Lindholm (toim.), 2012: Haavoittuva keskustelu. Keskusteluanalyttisia tutkimuksia kielellisesti epäsymmetrisestä vuorovaikutuksesta, s. 12–31.

neurobiologisesta poikkeavuudesta (neurologisen poikkeavuuden taustalla esim. kehitysvamma, dysfasia, lukivaikeus, ADHD)

2. Henkilöt, joilla on ollut normaali kielitaito, mutta jotka ovat menettäneet taidon (esim. muistisairaus, aivoverenvuoto, afasia tai tapaturma)

3. Henkilöt, joille suomi ei ole äidinkieli (esim. kielenoppijat, vähemmistökielten puhujat)

Ryhmät 1 ja 2 tarvitsevat usein taustoittavaa tietoa ja perusymmärrystä esimerkiksi yhteiskunnallisista rakenteista ja toimijoista (esim. perustietoa, mitä poliisi tekee työkseen). Ryhmä 3 eli äidinkieleltään vieraskieliset on hyvin heterogeeninen ryhmä. Vieraskielisiä on Suomessa yli 200 000, mutta selkokielen tarpeet vaihtelevat merkittävästi riippuen mm. henkilön koulutuksesta, Suomessa asutun ajan pituudesta ja lähtömaasta. Osa tarvitsee selkokieltä 1-2 vuotta Suomeen asettumisen jälkeen, osalle taas selkokielestä voi muodostua pysyvä tiedonvälityskanava.

Keskeistä vieraskielisten ryhmässä on kulttuurisen tiedon tarjoaminen osana selkokielistä viestintää. Useimmilla maahanmuuttajilla on apunaan vahva oman äidinkielen hallinta, mikä auttaa uuden kielen omaksumisessa. Toisaalta ryhmästä löytyy myös erityisen tuen tarvitsijoita, kuten muistisairaita vanhuksia, lukutaidottomia tai autistisia henkilöitä.

Selkokielen käyttäjiä koskevien tietojen ja hankkeessa tehdyn kartoituksen perusteella työryhmä päätyi johtopäätökseen, että selkokielistä materiaaleja suunniteltaessa ei tule huomioida erityisesti vain maahanmuuttajia. Työryhmä arvioi, että selkokielen materiaalin ja viestinnän puute on yleisempi ja laajempi ongelma, joka koskee useita eri kohderyhmiä. Käyttäjien tarpeita tarkastellaan lähemmin seuraavissa kappaleissa, joissa kartoitetaan olemassa olevia turvallisuusviestinnän materiaaleja ja kuvataan, millaisia asioita materiaalien suunnittelussa ja jakeluissa olisi syytä ottaa huomioon.

3 Nykytilanne: Kartoitus selkokielistä turvallisuusaiheisista materiaaleista

Työryhmä kartoitti turvallisuusviestintään liittyvän selkokielen materiaalin kirjoja ja saatavuutta sisäasiainhallinnossa. Kävi ilmi, että materiaalia on tuotettu hyvin vähän, mutta sen tarvetta pidettiin suurena. Esimerkiksi Pelastustoimen turvallisuusviestinnän strategiassa (2012) selkokielen materiaalin tarpeisiin ja maahanmuuttajien turvallisuusosaamisen kohentamiseen kiinnitetään huomiota, koska kulttuurierot näkyvät myös erilaisissa turvallisuuskäsityksissä.

Kartoituksen mukaan tarkkoja suunnitelmia selkokielineen materiaalin tuottamiseksi ei ollut tiedossa, mutta turvallisuuskampanja 112-päivän ohjausryhmä on päättänyt ottaa selkokielineisyyden huomioon vuoden 2014 kampanjassa. Tavoitteena on, että teemaan liittyvissä uusissa materiaaleissa huomioidaan selkokieli. Kampanjapäivän tapahtumia järjestävät kymmenet turvallisuustoimijat yhteistyössä (mm. viranomaiset, järjestöt, liitot, koulut). Kampanjan ohjausryhmään kuuluvat sisäasiainhallinnosta Hätäkeskuslaitos, poliisi, sisäministeriön pelastusosasto sekä Rajavartiolaitos.

Kehitysvammaliiton selkokielineen Papunet-verkkopalvelu sisältää myös useita turvallisuuteen liittyviä osioita, koskien esimerkiksi kodin paloturvallisuutta ja pyöräilijöitä liikenteessä. Linkkiosoitteet Papunetin ja muihin kartoituksessa esille tulleisiin materiaaleihin löytyvät tämän raportin lopusta.

3.1 Sisäasiainhallinnossa tuotetut materiaalit

Oheinen kaavio kuvaa, millaista turvallisuuteen liittyvää selkokielistä materiaalia turvallisuusviranomaiset ovat tuottaneet ja mille kohderyhmille materiaaleja on suunnattu. Mukana ovat tiedot myös työryhmään osallistuneen Suomen Punaisen Ristin ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön turvallisuuteen liittyvistä selkokielineisistä materiaaleista.

Organisaatio	Mitä materiaalia tuotettu?	Kohderyhmä
Hätäkeskuslaitos	Hätäkeskuslaitos teetti vuonna 2012 kuulovammaisille suunnatut viittomakielineiset videot hätänumeron käytöstä. Videot on viitottu suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, ja ne löytyvät Hätäkeskuslaitoksen youtube-palvelusta. 112-päivä ja SPR:n Ystävä-toiminta ovat tehneet yhteistyössä vanhuksille ja syrjäytyneille suunnatun esitteen, joka kannustaa toimimaan oikein hätätilanteissa.	kuulovammaiset vanhukset, syrjäytyneet
Jokilaaksojen pelastuslaitos	Selkokielineistä materiaalia on hyvin vähän toistaiseksi. Pohjois-Savon pelastuslaitos on tuottanut reaktiivista toimintaa käsittelevää selkokielineistä materiaalia (esim. alkusammutukseen liittyvää).	selkokielineen erilaiset käyttäjäryhmät
Maahanmuuttovirasto ja Joutsenon vastaanottokeskus	Maahanmuuttovirasto ei ole tuottanut turvallisuusaiheista selkokielineistä materiaalia. Turvallisuusviestintä ei	

	<p>ylipäättään koske viraston toimialaa muuten kuin vastaanottokeskusten kautta.</p> <p>Vastaanottokeskuksien yleiset arkipäivän infotaulut ovat selkokielisiä ja samaten esimerkiksi paloturvallisuusinfon kutsu.</p> <p>Joutsenon vastaanottokeskus ja Maahanmuuttovirasto: Ihmiskauppa.fi -sivuilla uhrille tai hänen auttajalleen suunnattua osuutta 'Haetko apua' on kielellisesti ja rakenteellisesti yksinkertaistettu ja selkeytetty. Selkokielistä teksti ei kuitenkaan ole, vaan kyse on yksinkertaisesta yleiskielestä.</p> <p>Joutsenon vastaanottokeskuksen ja Maahanmuuttoviraston tuottamissa Työssä Suomessa -esitteessä ja Info-sivuissa on tavoiteltu yksinkertaisuutta ja selkeäkielisyttä. Materiaali on kohdistettu turvapaikanhakijoille ihmiskaupan ennaltaehkäisemiseksi. Nämä eivät ole selkokielisiä, vaan tekstiin on jouduttu sisällyttämään joitain hyvinkin vaikeita sanoja. Tekstit on käännetty usealle kielelle.</p>	<p>turvapaikanhakijat</p> <p>ihmiskaupan uhrin</p>
Rajavartiolaitos	Rajavartiolaitos ei ole tuottanut selkokielistä materiaalia.	
Sisäministeriö	Sisäministeriön Alpo-kotouttamishankkeessa tuotettiin Perustietoa Suomesta -esite maahanmuuttaville ulkomaalaisille. Esitettä julkaisee nykyisin työ- ja elinkeinoministeriö.	maahanmuuttajat
Poliisihallitus, Poliisiammattikorkeakoulu	Poliisin verkkosivuilla on julkaistu viittomakielellä 15 videota, joissa annetaan neuvoja rikoksen uhreille. Poliisin sivuilla on myös linkki rikoksen uhreille suunnattuun esitteeseen, joka on julkaistu selkokielellä suomeksi ja ruotsiksi. Somalian ja arabian käännökset	kuulovammaiset, muut selkokielen käyttäjryhmät

	<p>on tehty selkokielisestä versiosta. Poliisin päivän tapahtuman viestejä on muutettu yhtenä vuotena selkokieliseen muotoon. Kohderyhminä mm. kuulovammaiset, maahanmuuttajat ja muut tarvitsijat.</p> <p>Poliisiammattikorkeakoulun mukaan selkokielisen materiaalin vähyys on ongelma: Poliisin asiakasryhmissä on huomattava osa niitä, joilla on suuria vaikeuksia ymmärtää normaalilukijan ehdoilla laadittuja viranomaistekstejä.</p>	
Suomen Pelastusalan keskusjärjestö, SPEK	<p>Täydellisesti selkokielisyyden kriteerit täyttävää materiaalia ei ole, mutta erityisesti maahanmuuttajille suunnattu Paloturvallisuutta kotona -esite on muokattu selkokieliseksi ja sille on haettu Selkokeskuksen selkologoa. Selkoesite julkaistaan SPEKin verkkosivuilla vuoden 2013 aikana.</p> <p>Ryhdyttäessä tulityöhön -oppikirjasta on tuotettu selkokielistä materiaalia tulityökouluttajien käyttöön. Kyseessä on tulostettava materiaali, joka on oppikirjan tukimateriaalia. Sitä jaetaan maahanmuuttajille ja muillekin tarvitseville. Aineisto löytyy Hyrian sivuilta.</p>	<p>maahanmuuttajat, ikääntyneet</p> <p>maahanmuuttajat, muut tarvitsijat</p>
Suomen Punainen Risti	<p>Ensiapuohjeet maahanmuuttajille: Punainen Risti oli apuna asiantuntijaroolissa, kun ammattikorkeakoulun opiskelijat tekivät ensiapuoppaan selkokielellä. Opas tehtiin nopeasti ja siihen jäi vaikeita ilmaisuja. Punainen Risti ei ottanut opasta käyttöön.</p> <p>Ensiapuohjeet kehitysvammaisille: Suunnattu omassa kodissaan ja ryhmämuotoisesti asuville kehitysvammaisille. Ilmestyy 2013. Ensiapuohjeet julkaisee Kehitysvammaisten palvelusäätiö. Punainen Risti ollut asiantuntijaroolissa</p>	<p>kehitysvammaiset</p>

	mukana tekemässä niitä.	
--	-------------------------	--

Yhteenveto:

- Selkokielistä materiaalia on tuotettu hyvin vähän, mutta tarve koetaan suureksi.
- Työryhmässä nähtiin tarve kokonaissuunnitelmalle sekä hallinnonalan viestijöiden yhteiselle koulutukselle/perehdytykselle, jotta viranomaiset osaisivat joko itse tuottaa selkokieltä tai tilata sellaista aineistoa ulkopuolisilta tuottajilta.
- Haaste: miten ilmaista vaikeita termejä ja asioita arkikielen käsitteillä? Lyhyet lauseet eivät takaa selkokielisyyttä.
- Maahanmuuttajia ei nähdä turvallisuusviestinnän erityisimpänä kohderyhmänä, paitsi ihmiskauppakysymyksissä. Selkokielen materiaalin puute nähdään yleisenä ja laajana ongelmana (esim. tarpeen ovat selkeät ohjeet veneilijöille, rikoksista suojautumiselle). Vieraskielisten osalta selkokielen viestinnän tarve voi tosin kasvaa paikallisesti muun muassa suurilla rakennustyömailla (esim. ydinvoimalahanke), missä suuri osa työntekijöistä voi olla ulkomaalaisia. Osa heistä viihey maassa lyhyemmän ajan, mutta turvallisuusasioista on viestittävä kaikille tehokkaasti.
- Maahanmuuttajilla on useita eri äidinkieliä, joten heille suunnatun materiaalin tulisi olla yksinkertaista suomen kieltä tai visuaalista (samaa materiaalia voisivat hyödyntää myös muut selkomateriaalin tarvitsijat).
- Materiaaleja olisi kiinnostus tuottaa yhteistyössä eri kumppaneiden kanssa (esim. SPR, Selkokeskus ja sisäasiainhallinnonalan toimijat). Myös yksityisen sektorin yrityksiä, jotka ovat tekemisissä selkokielen kohderyhmien kanssa, kannattaa kontaktoida tiedon jakamiseksi.
- Selkomateriaalin tuottaminen vaatii tietoa kohderyhmien tarpeista (esim. kehitysvammaiset).
- Jos materiaalit löytyvät jatkossa myös verkosta, kaikki voivat linkittää niitä kotisivuilleen ja jakaa säännöllisesti sosiaalisen median palveluissa eteenpäin. Olennaista on kuitenkin huomioida myös käyttäjäryhmät, jotka eivät käytä internetiä ja sosiaalista mediaa. Vanhainkodeissa ja hoitolaitoksissa toimivampia viestintävälineitä voivat olla esimerkiksi huoneentaulut, esitteet ja videot.
- Selkosanomien voi tehdä juttuja eri aiheista tai lehden väliin on mahdollista tuottaa liite viestittävästä aiheesta.

4 Suositukset

4.1 Suunnitelma selkokielen materiaalin tuottamisesta

Työryhmä esittää erilaisia suosituksia selkokielen turvallisuusviestinnän parantamiseksi. Ensimmäisenä on kuvattu suunnitelma tuotettavista materiaaleista ja suosituksia niistä tiedottamiseksi. Toisena esitellään yleisiä suosituksia, joita selkokielisessä viestinnässä ja henkilöstön osaamisen kehittämisessä on hyvä ottaa huomioon.

Suosituksia turvallisuusviestinnän materiaaleista:

Onnettomuuksien ehkäisy (esim. paloturvallisuus, alkusammutus)

- **Materiaali:** Otetaan lisäpainos SPEK:in tuoreesta Paloturvallisuutta kotona - esitteestä jaettavaksi pelastuslaitoksille ja Häätäkeskuslaitokselle. Esite on suositeltavaa julkaista myös verkossa.
- **Jakelu ja markkinointi:** pelastuslaitokset, Häätäkeskuslaitos, lisäksi materiaalia voisi jakaa esimerkiksi Asumispalvelusäätiö Aspa ja Selkosanommat.
- **Toteutusvuosi:** 2014-2015

- **Materiaali:** Video tai visuaalinen verkkosivu onnettomuuksien ennaltaehkäisystä ja paloturvallisuudesta. Koska paloturvallisuuden riskiryhmää ovat erityisesti iäkkäät ihmiset, esitystavassa olisi hyvä välttää pienikokoisia tai pitkiä tekstejä. Videolla tai kuvina voisi konkreettisesti näyttää, mitä tarkoittaa esimerkiksi alkusammutus. Verkossa julkaistun esityksen lisäksi voisi tuottaa esitteen ydinasioista.
- **Toteutus:** SPEK, Suomen Palopäällystiöliitto, pelastuslaitoksen edustajat, sisäministeriön pelastusosasto yhteistyössä Selkokeskuksen ja Papunetin tiimien kanssa.
- **Jakelu ja markkinointi:** lanseeraukseen ja markkinointiin voivat osallistua kaikki sisäasiainhallinnon toimijat. Myös seuraavia toimijoita on suositeltavaa pyytää välittämään tietoa omille sidosryhmilleen: Suomi.fi, Vanhustyön keskusliitto, Suomen Vanhusten turvakotiyhdistys ry., Svenska pensionärsförbundet rf ja Infopankki.fi.
- **Toteutusvuosi:** 2014-2015

Hätänumeron käyttö

- **Materiaali:** Ohjeistus verkossa. Selkokielen tärkeimpien käyttäjäryhmien lisäksi ohje soveltuu myös turisteille, jotka vierailevat Suomessa eripituisia aikoja.
- **Toteutus:** Häätäkeskuslaitos.
- **Jakelu ja markkinointi:** Ohjetta voivat markkinoida sisäasiainhallinnon toimijat ja olisi suositeltavaa, että sitä tarjotaan linkitettäväksi myös kuntien matkailusivustoille, Suomi.fi -sivustolle, maahanmuuttajille suunnatun Infopankki.fi:n ja selkokielen Papunetin verkkosivuille.
- **Toteutusvuosi:** 2014-2015

Hätäilmoituksen tekeminen tekstiviestillä, ohje kuulovammaisille

- **Materiaali:** käyttäjäystävällinen verkkosivu erityisryhmille. Häätäkeskuslaitos on tuottanut pdf-muodossa olevan ohjeen, jota jaetaan kohderyhmille heidän yhdistyksiensä kautta. Ohjeen teksti päivitetään selkokielelle.
- **Toteutus:** Häätäkeskuslaitos
- **Toteutusvuosi:** 2014

- Jakelu ja markkinointi: kuurojen ja viittomakielisten yhdistykset. Ohjeen saa myös pyytämällä sähköpostitse. Hätättekstiviestinumeroita ei voi markkinoida julkisesti, jotta kansalaiset eivät alkaisi käyttää niitä hätänumeroon soittamisen lisäksi.
- Numerot saattavat muuttua uuden hätäkeskustietojärjestelmän myötä vuonna 2015, jolloin asiasta tiedotetaan laajasti.

Ihmiskauppa, tietoa uhreille

- Materiaali: Painettua materiaalia ja lisätietoa Ihmiskauppa.fi -sivustolle. Tavoitteena on jakaa mm. perustietoa työnhausta ja työelämästä Suomessa. Viestintä on suunnattu turvapaikanhakijoille ja tarkoituksena on työhön liittyvän hyväksikäytön ja ihmiskaupan ennaltaehkäisy.
- Toteutus: Joutsenon vastaanottokeskuksen ja Maahanmuuttoviraston Hapke-hanke.
- Jakelu ja markkinointi: Infopankki.fi -portaali, sisäministeriö, vähemmistövaltuutettu, työ- ja elinkeinoministeriö, etnisten suhteiden neuvottelukunta, Maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset, poliisi ja suomi.fi.
- Toteutusvuosi: 2014-2015

Vesiturvallisuuden ja veneilyyn liittyvät ohjeet

- Materiaali: Selkokielen ohjeistukset aiheista: jos joudut merihätään, veneilijän pakolliset turvallisuusvarusteet, promilleraja vesillä ja turvallisuus jäällä liikkeessä. Materiaalit kannattaa julkaista verkossa (esim. videona ja verkkosivuna), jotta yhteistyökumppanit voivat helposti jakaa tietoa omille sidosryhmilleen.
- Toteutus: Rajavartiolaitos, yhteistyökumppaneina voisivat toimia esimerkiksi Trafi, Hengenpelastusliitto ja Selkokeskus.
- Jakelu ja markkinointi: poliisi, sisäministeriö, kunnat, infopankki.fi, suomi.fi, pelastuslaitokset, Papunet.
- Toteutusvuosi: 2014-2015

Rikokset ja turvallisuus: rikoksilta suojautuminen, perheväkivalta

- Materiaali: Perusohjeet rajatuista aiheista. Suunnittelussa suositellaan pyytämään kommentteja Selkokeskukselta, jotta eri kohderyhmien tarpeet ja lähtökohdat huomioidaan. Esitystavaksi suositellaan painettua materiaalia, jolloin jakaminen onnistuu helposti asiakaskohtaamisissa esimerkiksi terveyskeskuksissa, työpaikoilla tai poliisilaitoksissa. Materiaaleista olisi hyvä julkaista myös verkkoversiot.
- Toteutus: Poliisihallitus ja Poliisiammattikorkeakoulu yhteistyössä Selkokeskuksen kanssa.
- Jakelu ja markkinointi: Materiaalien jakopaikoiksi suositellaan terveyskeskuksia, vastaanottokeskuksia, yhdistyksiä (esim. Miessakit ry, Monika-naiset, Ensi- ja turvakotien liitto) sekä poliisilaitoksia. Lisäksi sidosryhmät voivat jakaa materiaaleista tietoa kotisivuillaan ja sosiaalisen median palveluissa.
- Toteutusvuosi: 2014

Liikenneturvallisuus

- **Materiaali:** Toteutuksessa suositellaan ensisijaisesti visuaalista havainnollistamista, jotta vältetään ohjeiden vaikeaselkoisuus koskien liikennesääntöjä. Aiheita ovat esimerkiksi kävelijän turvallisuus (heijastimen käyttö yms.), pyöräily ja promilleraja liikenteessä. Julkaisupaikaksi suositellaan verkkoa, mutta aiheesta voi painattaa myös pienemmän materiaalia jaettavaksi tapahtumissa ja oppilaitosvierailuissa.
- **Toteutus:** Poliisiammattikorkeakoulu, yhteistyössä esimerkiksi Liikenneturvan ja Selkokeskuksen kanssa.
- **Jakelu ja markkinointi:** poliisi, sisäasiainhallinnon yhteistyökumppanit, suomi.fi.
- **Toteutusvuosi:** 2014

4.2 Kymmenen vinkkiä selkokielen viestinnän kehittämiseksi

1. Selkokielen käsitteistö on arkipäiväistä. Vaikeiden käsitteiden avaamiseen ei ole yksiselitteistä ohjetta, sillä siihen vaikuttaa julkaisun muoto (esim. verkkosivu, kuunneltava radiouutislähetys tai video). Tärkeää termien selittämisessä on valita huolellisesti juuri ne, jotka lukijan halutaan ymmärtävän ja keskittyä valittujen termien havainnolliseen ja motivoivaan selittämistapaan. Kaikkea ei voi, eikä kannata selittää, jotta teksti pysyy sopivan lyhyenä ja napakkana. Verkkoteksteissä on mahdollista hyödyntää esimerkiksi tool tip -toimintoa eli tekstilaatikkoa, joka ilmestyy näkyviin osoitettaessa kohdetta hiirellä. Osa selkokielen käyttäjistä hyötyy verkossa ns. termipankeista, jonne tietyn aihepiirin avainkäsitteet on koottu.

2. Selkokielen käyttäjiä on useita. Ota selvää kohderyhmän tarpeista, esteettömistä julkaisumuodoista, jakelutavoista ja yhteistyökumppaneista. Tiedottaa voi esimerkiksi huoneentauluilla asuntoloissa tai esitteillä rajanylityspaikoissa. Oikeiden viestintäkanavien löytäminen saattaa olla haasteellista ja yksi keino on tehdä yhteistyötä eri vähemmistöjä ja ikäryhmiä edustavien järjestöjen kanssa sekä mediayhteistyö (ml. vähemmistömedia).

3. Materiaalin ei tarvitse aina olla tekstiä: Heikosti lukevien lukumotivaatio on usein vähäinen. Videohaastattelu voi joissain tilanteissa olla toimiva ratkaisu tiedon välittämiseen.

4. Tiedota materiaalista eri kumppaneille, jotta he linkittävät tietoa kotisivuilleen ja jakavat sitä sosiaalisen median palveluissa tai muita väyliä pitkin. Yksi vaihtoehto on koota selkokielen turvallisuusmateriaali tietylle yhteiselle verkkosivustolle, josta sen löytää helposti.

5. Viranomaishenkilöstön on suositeltavaa lukea alan oppaita ja/tai hankkia koulutusta ja osaamista. Selkokielestä voi antaa ohjeita uuden työntekijän perehdytyksessä. Koulutuksessa kannattaa käyttää havainnollistavia esimerkkitehtäviä (esim. laadi

uutinen selkokielellä). Myös suulliseen viestintään voidaan hankkia koulutusta (esim. poliisien asiakaskohtaamiset).

6. Selkokeskuksen asiantuntijoilta voi tilata selkotekstien muokkauksia. Materiaalille voi myös hakea Selkologoa (logo on maksuton). Suomessa on muutama suomenkielinen yritys, joilla on kokemusta selkokielistämisestä. Lisäksi löytyy yksityisesti työskenteleviä ammattilaisia. Ruotsinkielisten julkaisujen selkokielen voi tarkistaa esimerkiksi LL-Center/FDUV. Verkkosivun saavutettavuuden voi tarkistaa Papunet-verkkopalvelu tai muu alan toimija.

7. Mitä verkossa tulee ottaa huomioon: <http://papunet.net/saavutettavuus>

8. Selkokielisissä teksteissä tulee huomioida muun muassa tekstien rivitys, kirjaimen koko ja tyyppi, palstoitus ja visuaalisesti helposti hahmotettava ulkoasu. Tekstin lisäksi voi hyödyntää myös kuvia, grafiikkaa, videoita tai muita visuaalisia elementtejä.

9. Selkokielisessä materiaalissa ei mennä koskaan syvälle asiaan. Kiinnostuneen lukijan voi tarvittaessa ohjata esimerkiksi verkkosivulle, koska osa lukijoista kaipaa myös taustoittavampaa tietoa.

10. Tietoa ja ohjeita selkokielisestä viestinnästä löytyy alan oppaista: Selkokielen käsikirja, Hannu Virtanen, 2009: tietoa selkokielen kehittämistyöstä ja tutkimuksesta, selkikirjoitusohjeista sekä selkosovelluksista. Selkokieli ja vuorovaikutus, toim. Johanna Kartio, 2009: käytännöllinen opas, josta löytyy tietoa selkokielen käytöstä puheessa ja vuorovaikutuksessa.

Liitteet

Liite 1: Tiivistelmä lausunnoista

Hankkeen raporttiin ja suosituksiin pyydettiin lausuntoja sisäasiainhallinnon virastoilta sekä sisäministeriön osastoilta ja yksiköiltä. Lausuntoja saapui yhteensä 11 kappaletta.

Hätäkeskuslaitos:

- Hankkeen raportista käy hyvin ilmi selkokielen todellinen tarve nykyaikana. Raportin lopussa olleet kymmenen vinkkiä selkokielen viestinnän kehittämiseksi ovat hyvä muistilista ja tietolähde virastojen viestintäyksiköille. Suosituksia on raportissa paljon, mutta ne pohjautuvat oikeisiin tarpeisiin. On hyvä, että niissä on toimenpiteen lisäksi huomioitu myös jakelu, markkinointi ja toteutusvuosi.

Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK:

- Haltik toteaa, että raportissa esitetyt turvallisuusviestinnän osa-alueet eivät ole sen toimialaan kuuluvia.

Rajavartiolaitos:

- Turvallisuusviestintää koskeva raportti on tarpeellinen. Rajavartiolaitos tulee ottamaan huomioon työryhmän suositukset vesiturvallisuuteen ja veneilyyn liittyvässä ohjeistuksessa, mutta myös rajanylityspaikkojen matkustajille suunnatuissa ohjeistuksissa.

Maahanmuuttovirasto:

- Maahanmuuttovirasto pitää tärkeänä, että selkokielen viestinnän tarve on tiedostettu sisäisen turvallisuuden ohjelmassa ja sisäasiainministeriö on selvittänyt laajasti, millaisia selkokielen turvallisuusviestinnän tarpeita hallinnonalalla on. Vaikka selkokielen varsinaiseksi kohderyhmäksi mielletään raportissa mainittu 4–7 prosenttia Suomen väestöstä, osoittaa käytäntö usein, että selkokielistä sisältöjä hyödyntää huomattavasti laajempi joukko.
- Turvallisuusviestintään rajattuna selkokieli-hanke ei juuri kosketa Maahanmuuttovirastoa, vaikka maahanmuuttajat ovatkin viraston keskeisin asiakasryhmä. Syynä tähän on se, että Maahanmuuttovirasto on ennen kaikkea lupaviranomainen ja maahanmuuttajat ovat viraston asiakkaita lähinnä ennen Suomeen muuttoaan tai muuttonsa kynnyksellä. Turvallista Suomessa elämistä koskevan viestinnän tarve puolestaan alkaa usein vasta henkilön muutettua Suomeen, kotoutumisvaiheessa.

Pelastusopisto:

- Pelastusopisto pitää selkokielen turvallisuusviestintä -hanketta tärkeänä ja onnettomuuksien ehkäisyn vaikuttavuuden kannalta erittäin perusteltuna hankkeena. Pelastustoimessa merkittävimpiä turvallisuusviestinnän materiaalien tuottajia ovat olleet Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö sekä Suomen Palopölyliitto. Pelastusopisto toteaa, että työryhmän esitysten toteuttamiseksi olisi perusteltua, että järjestöissä vahvistetaan valistusmateriaalien valmistelun resursointia, jotta voidaan huomioida myös selkokielistä palveluita tarvitsevat henkilöt. Hankeraportti on muistutus myös pelastuslaitoksille huomioida erityisryhmät, kun suunnitellaan turvallisuusviestinnän tavoitteita. Lisäksi hanke muistuttaa oppilaitosta siitä, että turvallisuusviestinnän opetuksessa huomioidaan selkokielistä turvallisuuspalveluita tarvitsevat ja muut erityisryhmät.

Pelastusosasto, sisäministeriö:

- Pelastustoimen ohjaus-, valistus- ja neuvontatyössä selkokielistä materiaalia tarvitaan. Pelastustoimen turvallisuusviestinnän strategiassa (22.5.2012) tähän

on kiinnitetty erityistä huomiota. Tavoitteeksi on asetettu, että maahanmuuttajien turvallisuusosaamiseen tulee kiinnittää huomiota, koska kulttuurierot näkyvät myös turvallisuuskäsityksissä. On tärkeää panostaa maahanmuuttajien turvallisuustietojen ja -taitojen antamiseen esimerkiksi kotouttamisen yhteydessä. Maahanmuuttajille tarkoitettun turvallisuusmateriaalin sisällön tulee myös olla selkokielistä ja tarjolla eri kielillä.

Pelastusosaston mielestä hankkeen suositukset selkokielen turvallisuusviestintämateriaalin tuottamiseksi ovat hyviä ja kannatettavia.

Poliisihallitus:

- Raportin kappaleen 3.1. taulukkoon pyydetään lisäämään poliisin osalta seuraava kirjaus: "Poliisin verkkosivuilla on julkaistu viittomakielellä 15 videota, joissa annetaan neuvoja rikoksen uhreille. Poliisin sivuilla on linkki rikoksen uhreille suunnattuun esitteeseen, joka on julkaistu selkokielellä suomeksi ja ruotsiksi. Somalian ja arabian käännökset on tehty selkokielistä versiosta. Poliisin päivän tapahtuman viestejä on muutettu yhtenä vuotena ulkopuolisen palveluntuottajan toimesta selkokielen muotoon. Kohderyhminä ovat kuulovammaiset, maahanmuuttajat ja muut tarvitsijat."

Poliisiosasto, sisäministeriö:

- Poliisiosasto pitää tärkeänä, että kaikki turvallisuuteen liittyvä viestintä olisi yksinkertaista ja selkeästi ymmärrettävää. Lisäksi turvallisuuteen liittyvä viestintä tulisi olla kaikkien helposti saatavilla. Raportissa lueteltu selkokielen materiaali on huolestuttavan vähäinen huomioiden koko sisäasiainministeriön hallinnonala. Vielä huolestuttavampi on tilanne, kun katsotaan mitä materiaalia sisäasiainministeriö ja poliisihallinto ovat tuottaneet.
- Poliisiosasto pitää tärkeänä, että poliisin toimintaan liittyvä materiaali on joko toimitettu riittävän selkeästi kaikille tai että poliisi toimittaa tietyistä turvallisuusasioista selkokieltä tarvitseville kohderyhmille erillisen materiaalin. Lähtökohtaisesti olisi hyvä, myös taloudelliset seikat huomioiden, että kaikki poliisin toimittama materiaali olisi selkeästi kaikkien ymmärrettävissä.
- Poliisiosasto yhtyy työryhmän raportissa esittämään näkemykseen, jonka mukaan "maahanmuuttajia ei nähdä turvallisuusviestinnän erityisimpänä kohderyhmänä, paitsi ihmiskauppakysymyksissä. Selkokielen materiaalin puute nähdään yleisenä ja laajana ongelmana."
- Poliisiosasto yhtyy työryhmän näkemyksiin suositustarpeista selkokielen materiaalin toimittamisesta sekä vinkeistä selkokielen viestinnän kehittämiseksi.

Maahanmuutto-osasto, sisäministeriö:

- Maahanmuutto-osasto toteaa, että selkokielisestä turvallisuusviestinnästä laadittu raportti ja suositukset tuovat konkreettisia parannuksia maahanmuuttajien arkeen sisäisen turvallisuuden näkökulmasta. Selkokielisellä viestinnällä on jo parannettu maahanmuuttajien turvallisuutta, oikeusturvaa sekä ihmiskaupan uhrien tunnistamista. Työryhmän suosituksissa on nostettu esiin ei-tekstimuotoinen viestintä, mikä palvelee erityisesti maahanmuuttajia.
- Maahanmuutto-osasto korostaa tiedottamisen tärkeyttä, jotta toimijat omaksuvat selkokielen viestinnän osaksi omia käytänteitään.

Oikeusyksikkö, sisäministeriö:

- Oikeusyksikkö pitää hanketta tärkeänä ja hyvin toteutettuna. Selkokielistä viestintää tarvitsevat ryhmät ovat useasti erityisen turvattomassa asemassa esimerkiksi vammansa, ikänsä tai terveydentilansa vuoksi. Oikeusyksikön näkemyksen mukaan viestinnän kohderyhmät on tunnistettu hyvin, mutta oikeiden viestintäkanavien löytäminen saattaa olla silti haasteellista. Erityisen tärkeää on yhteistyö eri vähemmistöjä ja ikäryhmiä edustavien järjestöjen kanssa sekä mediayhteistyö mukaan lukien vähemmistömedia.
- Lisäksi oikeusyksikkö korostaa, että turvallisuusviestinnän kehittämisessä olisi tärkeää ottaa huomioon viestinnän esteettömyys ja myös tarvittaessa testata se käytännössä.

Oulun vastaanottokeskus:

- Oulun vastaanottokeskus toteaa, että selkokielen turvallisuusviestinnän materiaalin tarve on suuri. Erityisen hyvänä on koettu materiaali, jossa asia havainnollistetaan selkokielen lisäksi visuaalisin keinoin.
- Oulun vastaanottokeskus ehdottaa, että selkokielen turvallisuusmateriaali olisi hyvä koota tietyille nettisivustolle, josta sen myös helposti löytää.
- Lisäksi Oulun vastaanottokeskus toteaa, että syksyn 2013 ja kevään 2014 aikana keskus työstää yhdessä Oulun poliisin kanssa turvapaikanhakijoille suunnatun laillisuuskasvatusmateriaalin, jota vastaanottokeskusten henkilökunta voi käyttää turvapaikanhakijoiden ohjaukseen.

Liite 2: Selkokielisiä turvallisuusviestinnän sivustoja verkossa

Selkokielistä tai yksinkertaistettua turvallisuusaiheista materiaalia verkossa:

- Kodin paloturvallisuus: <http://papunet.net/selko/tietoa/turvallisuus/kodin-paloturvallisuus/>
- Kodin turvallisuus: www.kodinturvallisuus.fi/05.htm

- Jos joudut rikoksen uhriksi: <http://papunet.net/selko/tietoa/turvallisuus/jos-joudut-rikoksen-uhriksi/>
- Jos joudut rikoksen uhriksi, viittomakielellä: <https://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/F07E4C9C281C6D7BC2256E3600369D2A?opendocument>
- Mikä on rikos ja mitä siitä seuraa: http://papunet.net/pelit/tarinat/kuvakirja/lue/rikos_ ja_seuraamus
- Jalankulkija liikenteessä: <http://papunet.net/selko/tietoa/turvallisuus/jalankulkija-liikenteessa/>
- Viittomakieliset videot hätänumeron käytöstä. Videot on viitottu suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi: www.youtube.com/playlist?list=PLimTgUOBPIjgUFFrGNGnXVGJGFwSCksoY
- Pyöräilijä liikenteessä: <http://papunet.net/selko/tietoa/turvallisuus/pyorailija-liikenteessa/>
- Paloturvallisuutta kotona: www.spek.fi/paloturvallisuutta-kotona
- Liikenneturvan selkosivusto: www.liikenneturva.fi/www/selkosivusto/index.php
- Tietoa säteilystä ja miten suojautua: www.stuk.fi/selkosivut
- Tuotteiden ja palveluiden turvallisuus: www.tukes.fi/fi/kuluttajille/selkokielliset-kuluttajasivut/
- Turvallisuussanastoa: www.papunet.net/materiaalia/turvallisuussanastoa
- Turvaopas senioreille: www.rikosentorjunta.fi/fi/index/julkaisut/neuvostonjulkaisut/oppaat/turvaohjeitase-nioreille.html
- Arkea Suomessa, ohjeita maahanmuuttajille: www.pakolaisapu.fi/fi/kotimaan-tyo/vertaiskoto/materiaalipankki/arkea-suomessa.html
- Ryhdyttäessä tulityöhön -oppikirjan tukiaineisto: www.hyria.fi/projektit/paattyneet_projektit/monikulttuuristuva_tyolama

Selkokielineen turvallisuusviestintä sisäasiainhallinnossa

Selkokielineen turvallisuusviestinnän kehittäminen on osa sisäisen turvallisuuden ohjelmaa, jonka tavoitteena on parantaa arjen turvallisuutta ja ehkäistä turvallisuusongelmia.

Selkokielineen materiaalin käyttäjiä on Suomessa yli 300 000 henkilöä. Selkokielestä hyötyvät ihmiset, joiden kielitaidon puutteet vaikeuttavat yhteiskunnan toimintaan osallistumista sekä selviytymistä arjen tilanteista, esimerkiksi opinnoissa ja työelämässä. Selkokielineen turvallisuusviestintä -hankkeen työryhmä selvitti, että sisäasiainhallinnossa selkokielineistä materiaalia on tuotettu hyvin vähän, mutta viranomaistahot kokevat aiheen ja siihen panostamisen tärkeäksi. Eri toimijoiden tavoitteena on huomioida selkokielineen käyttäjäryhmiä, esimerkiksi ikääntyneitä ja vieraskielisiä, entistä tehokkaammin turvallisuuteen liittyvässä viranomaisviestinnässä.

Työryhmän laatima julkaisu sisältää tietoa selkokielineen periaatteista ja käyttäjäryhmiä, sisäasiainhallinnon tuottamasta turvallisuusviestinnästä sekä suosituksia, millaista selkokielineistä turvallisuusviestinnän materiaalia viranomaisten olisi tarpeen tuottaa.

SM:n julkaisusarjan teemat ovat:

Hallinto

Sisäinen turvallisuus

Maahanmuutto

Yhdenvertaisuus

Keskustelualoitteet

Julkaisujen verkkosivut:
www.intermin.fi/julkaisut

Tilaukset:
Sisäasiainministeriö
PL 26, 00023 Valtioneuvosto

ISSN 1236-2840
ISBN 978-952-491-865-7 (nid.)
ISBN 978-952-491-866-4 (PDF)